

П. Я. САХОНЧЫК, У. В. ЖАРКІН, В. В. КУРЫЛОВІЧ, П. П. ЗАЦЭПІН

**УЗНАЎЛЕНЧАЯ ЗДОЛЬНАСЦЬ ҚАРОЎ У СУВЯЗІ
З УЗРОЎНЕМ МАЛОЧНАЙ ПРАДУКЦЫЙНАСЦІ**

Селекцыя на высокую малочную прадукцыйнасць кароў абумоўлівае паніжэнне выніковасці асемянення, выклікае шматлікія парушэнні ўзнаўленчай функцыі і, як вынік, недаатрыманне прыплоду. На фоне нізкай выніковасці асемянення набылі масавы харктар захворванні высокапрадукцыйных кароў на эндаметрыты, назіраюцца частыя выпадкі затрымкі паследу і функцыянальных парушэнняў яечнікаў. Як сведчыць практика, у высокапрадукцыйных кароў часцей за ўсё рэгіструюцца гіпофункцыя і кістозныя перараджэнні яечнікаў, персістэнцыя жоўтых целаў. Пры гэтым бактэрыялагічныя, гематалагічныя і клінічныя даследаванні на заразныя і паразітарныя захворванні палавых органаў даюць адмоўны вынік.

Выяўлена дадатная сувязь паміж узроўнем малочнай прадукцыінасці за першыя 120 дзён і працягласцю перыяду ад ацёлу да першай авуляцыі, першай цечкі і сервіс-перыядам і адмоўная — паміж апладняльнасцю і індэксам асемянення [6].

У радзе заходнеўрапейскіх краін (Нідэрланды і інш.) выклікае за-
клапочанасць тое, што ў апошнія гады з павышэннем прадукцыінасці
кароў адзначаецца тэндэнцыя да паніжэння паказчыкаў іх пладавітасці
[7]. У літаратуры ёсьць некаторыя даныя аб замаруджванні развіцця

Узнаўленчая здольнасць кароў

Паказчык	Група	Паказчык па гадах		
		1988 г.	1989 г.	1990 г.

Конезавод «Зарэчча»

Выход цялят, %	I	60	61	63
	II	76	76	79
Колькасць асемянення ў на ад- ну цельнасць	I	3,8	3,7	3,6
	II	3,2	3,2	3,1
Тэрмін ад ацёлу да першага асемянення, дзён	I	39	38	36
	II	20	28	25
Сервіс-перыяд, дзён	I	159	156	150
	II	136	135	129
Міжацельны інтэрвал, дзён	I	436	435	430
	II	412	412	408
Колькасць перагульваючых ка- роў, %	I	70	68	68
	II	68	62	58
Апладняльнасць у першую ах- воту ў тэрміны (дзён):				
да 30	I	0	0	0
	II	25	28	26
31—60	I	31	32	30
	II	37	43	43
61—90	I	35	38	40
	II	27	33	20
91 і больш	I	25	0	0
	II	0	0	0
Затрымка паследу, %	I	26	24	24
	II	18	17	15
Колькасць гінекалагічных за- хворванняў, %	I	41	38	38
	II	30	30	28

ДЛГ «Будагова»

Выход цялят, %	I	65	67	60
	II	83	90	80,6
Колькасць асемянення ў на ад- ну цельнасць	I	2,7	3,6	3,4
	II	3,0	2,8	3,1
Сервіс-перыяд, дзён	I	143	140	155
	II	128	117	130
Міжацельны інтэрвал, дзён	I	425	422	438
	II	413	402	417
Колькасць перагульваючых ка- роў, %	I	68	70	74
	II	54	54	70
Апладняльнасць у першую ах- воту ў тэрміны (дзён):				
да 30	I	20	0	33
	II	37	40	37
31—60	I	20	26	17
	II	44	36	25
61—90	I	50	60	40
	II	71	100	100
91 і больш	I	60	50	67
	II	0	0	0
Затрымка паследу, %	I	24	34	32
	II	14	28	30
Колькасць гінекалагічных за- хворванняў, %	I	20	52	40
	II	16	40	38

перадавулятарных фалікулаў, адсутнасці цечкі, скарачэнні працягласці рэфлексу нерухомасці ў кароў з высокай малочнай сакрэцыяй [3, 4].

Намі зроблены аналіз узнаўленчай здольнасці высокапрадукцыйных кароў з надоем за лактацию 7 тыс. кг малака і больш, якія належаць конезаводу «Зарэчча» і ДПГ «Будагова» Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці. Паказчыкі ўзнаўленчай здольнасці высоканадойных кароў (7 тыс. кг малака і больш) у параўнанні з жывёлінамі гэтых жа гаспадараў, але з прадукцыйнасцю 4—6 тыс. кг малака за лактацию прыведзены ў табліцы.

Ад 50 высокапрадукцыйных (I група) і 50 сярэднепрадукцыйных (II група) кароў конезавода «Зарэчча» ў 1988—1990 гг. атрымана 60—63 і 76—79% цялят; колькасць асемянення на адну цельнасць склада 3,6—3,8 і 3,1—3,2 адпаведна; працягласць сервіс-перыяду — 150—159 і 129—136 дзён, міжацельны інтэрвал — 430—436 і 408—412 дзён, колькасць кароў, якія паўторна прайяўлі ахвоту, — 68—70 і 58—68%, апладняльнасць у першую ахвоту ў тэрміны да 30 дзён — 0 і 25—28%, 31—60 дзён — 30—32 і 37—43%, 61—90 дзён — 35—40 і 20—33%, 91 і больш дзён — 0—25 і 0%. Затрымкі паследу адзначаны ў 24—26 і 15—18%, эндаметрыты — у 38—41 і 28—30% выпадкаў.

У ДПГ «Будагова» па статку ў колькасці 50 высокапрадукцыйных і 50 сярэднепрадукцыйных кароў у 1988—1990 гг. атрымана адпаведна 60—67 і 80—90 цялят. Астатнія паказчыкі ўзнаўлення і штучнага асемянення кароў ДПГ «Будагова» аналагічныя з конезаводам «Зарэчча».

Такім чынам, існуе выразная ўзаемасувязь паміж павелічэннем малочнай прадукцыйнасці кароў і зніжэннем паказчыкаў рэпрадукцыйнай функцыі.

Вывучаючы прычыны і распрацоўваючы меры прафілактыкі парушэння ўзнаўлення ў высокапрадукцыйных кароў, даследчыкі звязалі ўвагу на ролю кармлення ў зніжэнні выніковасці іх асемянення [1]. Рэкамендуюць павысіць нормы ёду ў рацыёне для гэтых жывёлін у 2—3 разы. Для паляпшэння ўзнаўленчай функцыі высокапрадукцыйных кароў пропануюць папаўняць рацыён комплекснымі макра- і мікрамінеральнымі дабаўкамі. З гэтай мэтай у ФРГ вырабляецца спецыяльны прэпарат, які змяшчае кальций, фосфор, натрый, магній, цынк, жалеза, кобальт, марганец, медзь, селен. Увядзенне ў рацыён такога комплекснага прэмікса ў некаторай ступені рэгулюе нармальнае працяканне плавога цыкла ў кароў, што прайяўляецца ў больш выразным выяўленні цечкі. Разам з тым адзначаецца, што паспяховаве прымяненне гэтага прэмікса цесна звязана з хімічным саставам рацыёну [5].

У высокапрадукцыйных статках рэзка ўзрастает колькасць выпадкаў захворвання кароў на эндаметрыты, асноўнымі прычынамі якіх з'яўляюцца запаленчыя працэсы мікробнага характару, што ўзнікаюць пры недахопе караціну і бялку ў рацыёне, а таксама пры паніжанай колькасці натрью і недахопе калію. У гэтых умовах найважнейшае месца адводзіцца прафілактычным мерапрыемствам [8]. Для прафілактыкі пасляацельных эндаметрытаў прымяняюць унутрыматачнае ўвядзенне раствору Люголя [2].

Такім чынам, пропанаваны некаторыя сродкі і метады, накіраваныя на павышэнне эфектыўнасці ўзнаўлення ў высокапрадукцыйных статках. Аднак яны не ахопліваюць усяго комплексу фактараў, што ўпłyваюць на ўзнаўленне, бо заснаваны на экспериментах і назіраннях, праведзеныя па-за сувяззю ўзроўню метабалічных працэсаў з узнаўляльнай функцыяй.

Зыходзячы з гэтых перадумоў, узімае неабходнасць у правядзенні ўсебаковых і глыбокіх даследаванняў працэсаў ўзнаўлення ў статках з высокай малочнай прадукцыйнасцю. Для распрацоўкі рацыянальных метадаў і эфектыўнай тэхналогіі ўзнаўлення ствараемых у Беларусі селекцыйных статкаў буйной рагатай жывёлы з надоем 7—8 тыс. кг малака і больш неабходна перш за ўсё вывучыць асаблівасці прайяўлення цечкі,

ахвоты, авуляцыі і іншых феноменаў палавога цыкла ў гэтых кароў на фоне прынятага ў рэгіёне ўзроўню і якасці кармлення і ўмоў утрымання жывёлін: вызначыць харектар парушэнняў узнаўлення і частату ўзнікнення гінекалагічных захворванняў маткі і яечнікаў; увязаць гэтыя працэсы з узроўнем бялковага, вугляводнага, мінеральнага і вітаміннага абмену ў арганізме высокапрадукцыйных кароў.

Літаратура

1. Медведев Г. Ф., Голубева Е. Д., Медведева Н. В., Тейнина М. А.// Повышение эффективности производства молока и говядины. Горки, 1989. С. 12—16.
2. Решетникова Н. М., Смирнова Л. Л., Корсакова В. А. //Пути повышения резистентности с.-х. животных. М., 1985. С. 58—62.
3. Смирнова Л. Л. // Пути повышения резистентности с.-х. животных. М., 1985. С. 67—71.
4. Смирнова Л. Л. Воспроизводительные способности высокопродуктивных коров в связи с оптимальными сроками осеменения: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Дубровицы, 1987.
5. Anon // Rinderwelt. 1988. Bd 16, N 6. S. 190—192.
6. Berglund B., Danell B., Janson L., Larsson K. // Acta agr. Scand. 1989. Bd 39, N 2. S. 169—179.
7. Janson L. // Tijdschrift voor Diergeneeskunde. 1987. Vol. 112, N 13. P. 1114—1118.
8. Geller J. // Fortschr. Landwirt. 1986. Bd 64, N 23. S. 5—6.